

TRADUCERI POLONE DIN LITERATURA ROMÂNĂ

DE

ION TIBA

Cele dintii volume de traduceri din literatura română apar în Polonia îndată după anul 1930. Redobindindu-și independența, în urma primului război mondial, statul polon a început să-și intensifice relațiile culturale cu diferite țări. Schimburile de delegații cu România și vizitele reciproce de savanți și scriitori au avut drept consecință studierea reciprocă a relațiilor româno-polone de-a lungul vremurilor și promovarea de traduceri de opere literare din ambele limbi. Se continuau astfel bunele legături culturale care existaseră între Polonia și Țările Românești în secolele anterioare, începînd cu cronicarii. Aceste contacte au dus la cunoașterea și prețuirea valorilor aflate în cele două literaturi.

Felul cum a pătruns literatura română prin traduceri în Polonia va rezulta din trecerea în revistă a principalelor tălmăciri făcute pînă în prezent. Un rol deosebit în inițierea traducerilor a avut N. Iorga care, în timpul călătoriilor făcute prin țara lui Sienkiewicz și prin legăturile pe care le-a avut cu diferiți scriitori poloni, a stimulat această activitate. Faptul rezultă din prefețele pe care le-a scris la volumele apărute și din mărturiile traducătorilor.

La îndemnul lui, E. Zegadłowicz traduce o antologie de versuri române cu titlul *Tematy rumuńskie* (Poznan, 1931) și o culegere din versurile lui Eminescu, *Wybór poezyj i poematów* (Varșovia, 1933), iar K. Mayzłówna tălmăcește din poveștile lui Creangă, sub titlul *Czarodziejskie opowieści* (Povești fermecătoare), la Varșovia în 1933 și alcătuiește o antologie a genului scurt, *Nowele i szkice rumuńskie* (Varșovia, 1934).

Cum era și normal, paralel cu înflorirea pe care o cunoștea romanul românesc în secolul XX, se produc în limba polonă traduceri și din acest gen literar. Cel care se consacră acestei munci este profesorul St. Lukasik de la Cracovia. El traduce din romanele lui Liviu Rebreanu *Pădurea spînzuraților* (Cracovia, 1931) și *Ion* (Cracovia, 1932) precum și romanul lui Cezar Petrescu *Întunecare* (Cracovia, 1933), fără să mai vorbim și de alte tălmăciri pe care le-a publicat prin diferite reviste.

Tot în această perioadă își desfășoară intens activitatea profesorul E. Biedrzycki, care, în afară de bogate studii despre literatura română, dă o culegere de traduceri, împreună cu alți tălmăcitori, în antologia *Wielka literatura powszechna* (Marea literatură universală), cuprinzînd în ordine cronologică, creații și fragmente de lucrări dintre cele mai semnificative ale literaturii române de pînă atunci (1933).

Cel de-al doilea război mondial a întrerupt această rodnică activitate. Printre cetățenii polonezi refugiați în timpul războiului în România s-au aflat și scriitorii care au învățat limba română și care, reîntorcându-se în patrie, s-au consacrat traducerilor din literatura noastră. Între timp și alți cunosători ai limbii române au început a face traduceri din proza și poezia de la noi. Astfel, după războiul din urmă, se dedică acestei munci o serie de scriitori. Printre ei cei mai însemnați sînt: Rajmund Florans, Danuta Bieńkowska, Adam Weinsberg, Dusza Czara-Stec. Urmează apoi Janina Wrzowska, Roman Horodzyński, Szymon Zakrzewski, Zdzisław Skarżyński, care a dat și micul dicționar româno-polon (1963), Magdalena Samozwaniec, Jadwiga Bułakowska etc.

Traducerile din literatura română, în această a doua perioadă, au început să apară după anul 1950. Faptul nu e întâmplător și trebuie pus în legătură cu apariția primelor lucrări mai importante din literatura română de după al doilea război mondial. Romanul *Mitrea Cocor* a fost tradus și publicat de R. Florans în 1951, iar *Desculți* de Zaharia Stancu a fost tălmăcit de Dusza Czara-Stec și Mag. Samozwaniec în același an.

Începînd cu 1950, an de an, s-au publicat în Polonia traduceri din literatura română contemporană sau clasică. Grupul de traducători care lucrează în acest domeniu urmărește cu interes evoluția literaturii noi din Republica Socialistă România și caută să prezinte prompt cititorilor poloni cele mai de seamă realizări. Deci ne aflăm în fața unei acțiuni temeinice de informare, făcută sistematic.

Se poate observa de asemenea că în ultimul timp au fost traduse mai ales romane românești contemporane, cu diferite teme. În afară de cele menționate mai sus s-au mai publicat *Negura* vol. I, de E. Camilar (1951, trad. R. Horodzyński); *Scintei în beznă* de A.G. Vaida (1952, trad. Z. Skarżyński); *Dulăii* de Z. Stancu 1954, trad. Dusza Czara și J. Bułakowska); *Nada Florilor* de M. Sadoveanu (1955, trad. R. Florans); *Toate pinzele sus* de R. Tudoran (1956, trad. J. Wrzowska); *Groapa* (1960, trad. de F. și A. Wajda) și *Șoseaua Nordului* de E. Barbu (1961, trad. D. Bieńkowska); *Scrinul negru* de G. Călinescu (1962, trad. D. Bieńkowska) și *Să nu fugi singur prin ploaie* de Al. I. Ștefănescu (1963, trad. D. Bieńkowska).

În același timp s-au publicat în continuare volume cu caracter antologic, culegeri de diferite specii literare. A apărut astfel un volum cu titlul *Nowele rumuńskie* (1952, trad. Dusza Czara și E. Stec), unul cu bucăți variate, *Liliacul înflorit și alte povestiri românești* (1959, trad. D. Bieńkowska și alții); prelucrările din basmele diferitelor popoare de Vl. Colin (1957, trad. R. Florans); o plachetă de balade transilvănene românești și ungurești (1959, trad. Lew Kaltenberg) și reportaje de Geo Bogza, care cuprinde în principal *Țara de piatră* (1956, trad. D. Bieńkowska).

Se continuă totodată cu traduceri din literatura clasică română. S-a publicat astfel o culegere de traduceri din poezia lui Eminescu (1960), făcută sub îngrijirea poetului St. R. Dobrowolski; din Caragiale a apărut un volum de schițe și nuvele cu titlul *Szczęściarz* (Norocosul) pentru *Două loturi* (1952, trad. A. Weinsberg), iar din opera lui Creangă se traduc acum și *Amintirile din copilărie* (1960, trad. D. Bieńkowska).

Unele cărți românești au apărut în două traduceri sau ediții polone. Astfel, romanul lui Cezar Petrescu *Înînecare* a fost tradus din nou după război de R. Florans (1957), iar *Mitrea Cocor* a apărut în două ediții.

Tot în această perioadă apar și alte traduceri de scrieri clasice române. Din opera lui Sadoveanu se mai traduc un volum de povestiri *Drumul spre Hirlău* (1952, trad. S. Zakrzewski) și romanul *Baltagul*, cu titlul *Zaginiony* (adică Pierdutul, 1960, trad. R. Florans), așa încît Sadoveanu este scriitorul român care întrunește cel mai mare număr de titluri traduse în limba polonă. Urmează Liviu Rebreanu din opera căruia s-a tradus și romanul *Răscoala* (1959, trad. R. Florans).

Caracteristic este că în ultimul timp încep să fie popularizați și alți scriitori români deveniți clasici. În acest sens, cu doi ani în urmă, a fost tradus romanul lui Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* (1963, trad. R. Florans, cu o postfață de D. Bieńkowska).

Dacă comparăm tirajul cărților românești din Polonia cu cel din Republica Populară Polonă, este semnificativ să arătăm că în 1938, St. Lukasiuk nota în cartea sa *Pologne et Roumanie* (p. 136), că din romanele lui Rebreanu traduse de el se vînduseră doar 350 de exemplare iar din *Întunecare* numai 130. Tirajul mijlociu al cărților românești din ultima perioadă este de peste 5000 de exemplare, uneori sînt ediții de peste 10.000 de exemplare. E un semn al interesului crescut pentru cultura noastră în țara prietenă și un indiciu că activitatea traducătorilor se desfășoară pe un teren fertil.